

Avaldus Eestis aastal 2012: Teder peab ESM-i kolonialismiks

**Kohtuasi
Riigikohus kuulas eile
osapoolte seisukohti
ESM-i lepingu põhisea-
duspära küsimuses.**

Raimo Poom
raimo.poom@epl.ee

Eile algas Tartus riigikohtus lõpuks õiguskantsler Indrek Tederi poolt märtsis tehtud avalduse arutamine, kus viimane tõstas küsimuse Euroopa Stabiilsusmehhanismi aluslepe nn kiirotsustamist paudutavate klauslite kooskõlast põhiseadusega.

Kõrgeim kohus alustas kõigi protsessi kaasatud osapoolte ärakuulamisega. Esimesena sai muidugi oma nägemuse põhjendamiseks Toomemäe kohtusaalis 19 riigikohtuniku ees sõna Teder.

Õiguskantsler esitas enda kõnes kokkuvõtte juba varem saadetud kirjalikust avaldusest, kuid läks mõningate mõtteavaldustega veelgi kaugemale. Kõigepealt kinnitas Teder, et teiste osapoolte riigikohtule saadetud vastuseid lugedes „tugevnes tema siseveene“ ESM-i alusleppes küsitavast kooskõlast põhiseadusega veelgi.

Uskumatu avaldus
Kuid seejärel teatas Eesti kõrge õigusvahemees, et tema meelest on ESM-i leppe ja sel ette nähtud kiirmenetluse puhul tegemist kolonialismi ilminguga. „Ei saa välistada, et sellist otsustamismeetodit võiks käsitleda kolonialismina,“ sedastas Teder täiesti uskumatus avalduses kõrgema kohtu ees.

Võib ainult ette kujutada, milline oleks näiteks ESM-i loo-

mise, euroala ning Euroopa Liidu rahandusliku ja majandusliku stabiilsuse eest võidelnud Saksamaa reaktsioon, kui neid püüdnud nimetab ühe teise liikmesriigi kõrge ametnik väga tähtsast kõnepuldist kolonialismiks.

Tederi võrdluse sügavat kohatust märkas teistest kohtus esinenud osapooltest kohe välisminister Urmas Paet. Viimane tegi kohtule ülevaate, millised euroala riigid on nüüdseks juba ESM-i leppe ratifitseerinud ja kui kaugel on teised, sest Euroopa riigi- ja valitsusjuhid on võtnud põhimõtteliseks eesmärgiks lepe selle

aasta juuliks ratifitseerida. „Erinevalt õiguskantslerist ei arva ma, et [lepingu juba ratifitseerinud] riigid oleksid kolonialismi ohvrid,“ resümeeris Paet, kes kahtlemata nägi, et tal võib olla vaja õige pea hakata õiguskantsleri kentsakaid, et mitte öelda kohutuid väljaitlemisi Euroopa kolleegidega suheldes selgitama.

Teder tegi kohtu ees seistes teisegi huvitava käigu, taganedes enda poolt varem välja öeldud seisukohtadest. „Ettepanek, mille ma välja käin, on see, et valitsus räägiks ESM-i lepingu läbi nii, et riigikogu saaks hakata ESM-i otsustes kaasa rääkima,“ andis õiguskantsler oma märtsikuissele avaldusele uue motiivatsiooni.

Siinkohal tasub meenutada, et Eesti Päevalehele märtsis oma avalduse selgitamiseks antud intervjuus avaldas ta must-valgel arvamust lepingu uue avamise kaheldavusest. „Alternatiiv, mis pole väga tõenäoline, on see, et seda punkti [ESM-i lepingus] muudetaks. Kuid kuna see on riikidel

**Paet
mina ei arva
et lepingule
juba alla kirju-
tanud riigid oleks
kolonialismi ohvrid**

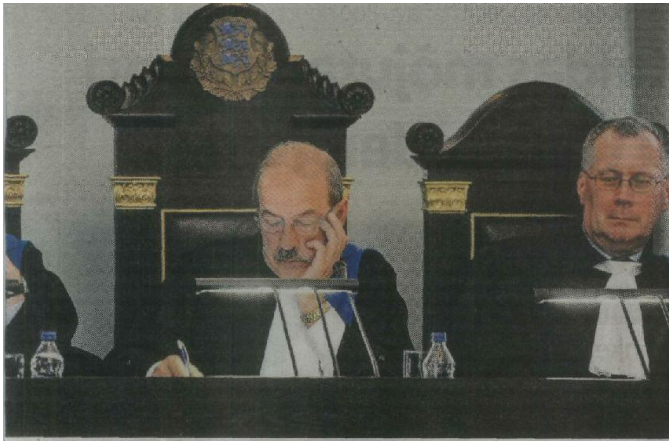
**Michal jõudis oma
kõnes eri portaali-
des ilmunud tsi-
taatide juurest
Hongkongi
lasteni**

Pressiteadete edastamine

Meediamonitoring

Meediaanalüüsid

-1- Õiguskantsler peab ESM-i kolonialismiks. -2- Rahandusministri täiendused -3- Justiitsminister Kristen Michal jäi tõlkeküsimuses jänni, välisminister Urmas Paet mitte. -4- Riigikohtu esimehel Märt Raskil (keskel) tuli Michali jutujärge ise teemas hoida. -5- Rahandusminister Jürjen Ligi käis üle juba varem kohtule saadetud seletuskirja tähtsamad kohad.

Keeled ajasid ministrite suud vett täis

Huvitav oli jälgida ka seda, mida riigikohtunikud ise istungil osalenud asjaosaliste käest küsisid. Saalis tekitas kõige enam elevust justiits- ja välisministrile esitatud küsimus arutluse all olnud lepingu punkti tõlkest eesti keelde. Ministritelt uuriti, miks on see punkt eesti keelde tõlgitud hoopis teisiti, kui see näeb välja inglise või muudes keeltes.

Nii Kristen Michalil kui ka Urmas Paetil jäi esialgu suu luku. Michal lausus poolehääli, et vist vajatakse rohkem aega vastamiseks. Siiski haaras Paet kiiresti sõnasabast ja seletas, et Elis on 23 ametlikku keelt ja lepingu tõlgendades tuleb kohtutel

vaadata kõiki 23 keelt korraga. Sama kinnitas lõpuks ka justiitsministeeriumi ametnik.

Kohtunikud pärisid veel õiguskantsler Indrek Tederil avalduse lubatavuse kohta, kiirmenetlust lubava punkti lisamise kohta ESM-i lepingusse, ESM-i kapitali suurendamise lubatavuse kohta riigikoguga või ilma, ning Eesti ühinemise kohta IMF-iga. Viimases küsimuses pinnis riigikohtu esimese rahandusministrit, kas on ikka võimalik võrrelda IMF-iga liitumist ESM-i omaga, kui esimesega ühine ti enne põhiseaduse kehtimata hakkamist. Ligi jäi kindlaks, et on põhjust sellist võrdlust tuua.

alla kirjutatud, siis ma ei pea seda väga tõenäoliseks," ütles Teder märtsis, lisades, et Eesti jääks tema avalduse rahuldamise korral riigikohtus „lihtsalt ESM-ist välja“.

Kui Teder ütleb nüüd, et alla kirjutatud ja osa riikide poolt juba ratifitseeritud lepingu peaks uuesti lahti võtma, siis tekib automaatselt küsimus, miks ei võinud õiguskantsler seda valitsusel nõuda enne, kui leping veebruaris Brüsselis alla kirjutati.

Kuid ega Teder üksinda riigikohtu istungil huvitavat juttu rääkinud. Kohe tema järel anti sõna justiitsminister Kristen Michalile. Oli näha, et justiitsministrile oli see esimeseks korraks päris kohtupingis valitsuse seisukohti kaitsta.

Michal alustas väljendades nõrkimust kahtlemata põhjendatud asjaolu üle, et õiguskantsler võitis riigikohtu poole pöördudes riigikogult võimaluse arutada ESM-i puutuvaid küsimusi. Kuid peagi kandus tema mõttelõng erinevate arutluse all olnud ESM-i leppe punktidega üsna lõdvalt seotud ajakirjanduses ilmunud mõtteavalduste kommenteerimise juurde.

Segaduses minister

Michal jõudis eri portaalides ilmunud tsitaatide juures Hongkongi laste juurde, kust omakorda endise kaitseväe juhataja Ants Laaneotsa artiklini ja Venemaa ohuni. Seejärel esitas justiitsminister retoorilise väite, et Eesti on võtnud endale palju rahvusvahelisi kohustusi, nagu näiteks NATO artikkel viie järgne kollektiivse kaitse tagamine teistelegi riikidele. Tuleristeid läbinud minister unustas, et NATO artikkel viit saab rakendada ainult liikmesriikide ühendamise otsusega, mis teeb Põhja-Atlandi alliansi alusleppes ESM-i omast natuke erineva asja.

Riigikohtu esimese tundis selle peale vajadust üsna teravalt sekkuda. „Kohtuliku uurimise all on täna ESM-i artikkel neli lõige neli. Oleks hea, kui justiitsministeeriumil tuleks arvamus ka selle kohta,“ suskas Rask kavalalt muates. Michal andis seepeale sõnajärje üle oma ministeeriumi ametnikule, kes kõneaine kuulkaalt rohkem paragrahvide juurde viis.

Pärast lõunat kaitstes omakorda valitsuse seisukohti rahandusminister Jürjen Ligi, kes käis üle mõned enda juba kohtule saadetud pika seletuskirja tähtsamad kohad. Sama tegid omalt poolt Eesti Panka esindanud asepresident Madis Müller ja välisminister Urmas Paet. Alles pärast neid said sõna ülejäänud arvamusi avaldanud eksperdid, kelle seas olid põhiliselt õigusteadlased. Huvitava kombel pidi riigikohtus juba istungit avades tõdena, et arvamus avaldamisest loobusid mitmed majandusteadlased, mis niivõrd suure majandusliku mõjuga otsuse mõttes nagu ESM on üpriski kahetsusväärne. ●

Valitsus: kohus kaitseb riigikogu iseenda eest

Justiitsministeeriumi avaliku õiguse talituse kohusetähta Illimar Pärnamägi rääkis riigikohtu ees, et ministeeriumi analüüsi kohaselt on liiga vara õiguskantsleri taotlust arutada, kuna riigikogu pole ise saanud antud asjas kaasa rääkida.

„Nimelt on tekkinud olukord, kus riigikogu ei ole saanud ise sõna sellise kohustuse üle oma arvamust öelda. Mistõttu on tekkimas olukord, kus riigikohus on pandud rolli, kus ta peab kaitsma riigikogu iseenda eest,“ rääkis Pärnamägi.

Eksperti sõnul on valitsuse arvamus ühtne: ESM-i aluslepingu artikkel 4 lõige 4 on formaalselt ja materiaalselt põhiseadusega kooskõlas.

Õigusteadlane: oleme esimesed ülased põllul

Tartu ülikooli õigusteaduse professori Carri Ginteri sõnul on õiguskantsleri küsimus Euroopa Stabiilsusmehhanismi aluslepingu põhiseaduslikkuse kohta õigustatud. „Eriti, kuna oluline osa Eesti riigieelarvest jääb lepinguga välisriikide otsustada,“ ütles Ginter riigikohtu ees.

Tema sõnul ei ole Eesti kindlasti ainuke riik, kes lähiajal selle küsimuse üle arutama hakkab. „Ma ei usu, et ESM pääseb näiteks Saksamaal kergema saatusega ja me ei ole siin üksinda. Oleme küll esimesed ülased põllul, aga mitte ise terve lilepõld.“

Õigusteadlase arvates ei vasta tööle ka väide, mille kohaselt me peame ESM-i panustama, et saada häda korral samuti sealt abi. Ginter tõstis esile, et lepingu kohaselt saab stabiilsusmehhanismi abi vaid siis, kui on oluline oht euroalale. „Kas ainult Eesti hättasattumine oleks tõsiseks ohuks kogu euroalale? Julgen arvata, et ei ole,“ rääkis Ginter.

Majandusteadlane: mida see täpselt tähendab?

EBS-i majandusteooria õppe- tooli dotsendil Andres Tupitsa arvates on suurim probleem ESM-i puhul kiirmenetluse tähendus. „Peamine küsimus minu jaoks on, et kas ja kui palju lepingule allkirja andes täheldati, et mis selle andmine täpselt tähendab.“